

pedra seca

FULL INFORMATIU DE LA REVISTA PEDRA SECA

Any VII - Núm. 63 Edita: Patronat de Sant Galderic - desembre de 2008
Adreça electrònica: pedraseca@gmail.com T. 933 521 275 - 932 378 537

LAND ART, ARTE POVERA, O BÉ ART CONCEPTUAL

En el camp de la pedra seca i deixant a part l'aspecte constructiu, hi ha una altra línia a desenvolupar que entra ja més directament en el camp de l'art, és el que es coneix com a **land art, arte povera, o bé art conceptual**, i que es recolza en un esperit ecologista davant l'explotació massiva dels recursos naturals, per part de les pomposament anomenades societats modernes actuals.

Cal explicar que el **land art** (art de la terra) consisteix a treballar amb la natura, compondre amb els materials que aquesta ens ofereix i preferentment en el mateix indret on aquests es troben, poden ser

fang, fulles, branques, terra i evidentment també pedra. Però això també es pot portar a terme en el taller o espai destinat per a desenvolupar aquest tipus d'obra. La utilització d'aquests materials li ha valgut també la denominació d'**arte povera** (art pobre o dels pobres) i ha estat sempre considerat un art efímer precisament per la naturalesa dels materials utilitzats.

Amb pedra seca, doncs, és possible realitzar obres d'art i decididament no tan efímeres com les que es puguin realitzar amb fulles o branques, cal, això sí, una mica d'imaginació, veieu sinó l'obra realitzada per François Lelong en

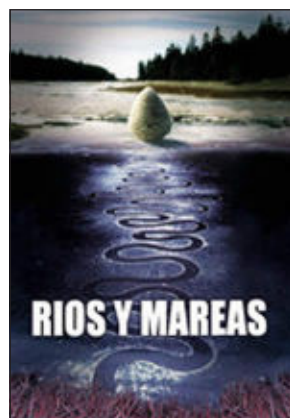
el curs del riu Le Cavalon, Vaucluse (França), amb pedra calcària i d'un metre d'alçada. Podeu provar.

Informa: August Bernat

«RÍOS Y MAREAS»: L'HOME CONFRONTAT AMB LA NATURA

Article d'opinió sobre cinema per Judith Vives

Una de les propostes més recomanables de la cartellera d'aquest estiu tan insípid és un documental del 2001 que s'ha estrenat tard i malament, i que ara també corre el risc de passar injustament desapercebut. **Ríos y mareas** gira a l'entorn de la figura de l'artista britànic de **Land Art**, **Andy Goldsworthy**. El documentalista alemany Thomas Riedelsheimer el va acompanyar durant un any sencer amb l'objectiu de documentar el procés de creació de les seves obres, una mena d'escultures efímeres elaborades a partir d'elements naturals (fulles, gel, fusta, pedres), que Goldsworthy manipula únicament amb les mans i

que integra plenament en el paisatge fins que la pròpia acció de la naturalesa, el vent, el sol, les marees, les va desintegrant.

Goldsworthy convida a mirar directament la natura, a través de les seves intervencions, d'una inusual bellesa plàstica, en paisatges idíl·lics i bucòlics. Però

lluny de la seva placidesa aparent, la presència d'aquests elements naturals, però manipulats per la mà de l'home, provoquen la reacció de la natura. És per això que les obres d'aquest artista acaben resultant, en certa manera, agressives i violentes, i és així com pretenen desvetllar també la cara més fosca i destructiva de la naturalesa.

El documental planteja una doble paradoxa, ja que la pròpia plasmació en imatges —la seva preservació en el temps— és la única via per deixar constància de les obres d'aquest artista solitari i confrontat a una natura amenaçadora, que inevitablement es planteja una reflexió sobre l'acció del temps. Lluny d'intentar-la combatre, el converteix en un element actiu definitori de la seva creació, que es torna fràgil, efímera, sotmesa a uns designis que, sembla dir-nos Goldsworthy, transcendeixen la voluntat humana.

Museu del Vi (VINSEUM) de Vilafranca del Penedès

El dissabte 15 de novembre, amb la sala d'actes del Museu del Vi (VINSEUM) de Vilafranca del Penedès ben plena, es va obrir el primer dels actes paral·lels que acompanyen l'**Exposició de detalls de construcció** (Benjamí Català Benach) i **catalogació de les barraques de la Bisbal del Penedès** (Josep Vallès Campañera) complementada amb unes maquetes de reproducció de barraques (August Bernat i Constantí) i que ha de durar fins el 15 de febrer 2009.

La periodista Rosa Vendrell Miret va ser l'encarregada d'obrir aquest cicle dedicat a la pedra seca, tema amb el qual s'ha especialitzat, oferint un particular audiovisual titulat «**La vida de les barraques de pedra seca**» ple d'anècdotes i vivències al voltant d'aquestes originals construc-

cions, tot plegat amanit amb la gràcia i l'alegria amb que acostuma acompanyar les seves xerrades, arrencant forts aplaudiments del públic assistent.

En acabar, els assistents anaren a visitar l'exposició on Gerard Jané, del celler Jané Ventura els va oferir un tast dels seus vins.

EL VINSEUM DE VILAFRANCA, VA PROGRAMAR UNA EXCURSIÓ PER LES BARRAQUES D'ORDAL

El diumenge 23 de novembre, una trentena de persones es van apuntar a la caminada per les barraques de pedra seca d'Ordal, que havia organitzat el VINSEUM de Vilafranca, dintre la programació d'activitats paral·leles a la seva exposició sobre pedra seca que es pot visitar fins el febrer.

Casualment, aquest any s'han complert 5 anys de l'edició del

calendari de les barraques de Subirats, ideat per la llavors regidora de cultura Araceli Soler, que va ser una de les guies de la caminada, juntament amb en Jaume Rovira, i la Rosa Vendrell.

Es van visitar una quinzena de barraques d'Ordal, relativament ben conservades i en les que es podien identificar les característiques de les construccions de pedra seca i els paisatges de l'Alt Penedès.

Entre les persones que es van apuntar a la caminada, hi havia el president de la DO Penedès, Pep Ribes, l'arquitecte vilafraquí Fèlix Plantalech, el coordinador de la revista Pedra Seca, August Bernat, i una petita colla de nenes i nens que van gaudir moltíssim entrant a algunes barraques i escoltant la seva història.

Des de la revista Pedra Seca, us volem recordar que dintre dels actes paral·lels que el VINSEUM ha

programat per a aquest cicle dedicat a la pedra en sec, hi haurà per al divendres 23 de gener 2009 a la sala d'actes la conferència «La pedra seca, una tècnica contemporània» a càrrec de l'artista Fèlix Plantalech i Ton Salvador, arquitecte.

Pous, corrals i barraques: un recorregut per Olesa de Bonesvalls, és la segona excursió programada en col·laboració amb el Grup de Recerca Olesa Rural, que tindrà lloc el diumenge 25 de gener 2009.

Per a inscripcions cal adreçar-se a VINSEUM, Museu de les Cultures del Vi de Catalunya, Tel.93 890 05 82 Fax-938170036 Per a més informació: www.vinseum.cat

APROXIMACIÓ A L'ORIGEN HISTÒRIC DE LES CABANES DE PEDRA SECA

Les barraques de vinya, i en general totes les cabanes de pedra seca, són un patrimoni ancestral que reflecteix les antigues formes de vida de la pagesia i la seva activitat agrícola i ramadera. A partir del període neolític, el coneixement de l'agricultura i la domesticació d'algunes espècies animals va facilitar el sedentariisme de les col·lectivitats humanes. En aquells temps sorgeix la «cultura megalítica», que es caracteritza per la utilització de grans pedres en construccions sepulcral, com a mitjà de senyalització del territori o amb caràcter ritual. En algunes contrades es comencen a emprar també pedres en sec per bastir les primeres filades de parets de cabanes. Les àrees on s'han localitzat aquest tipus de construccions són molt diverses: des de les illes britàniques fins al mediterrani oriental, passant pel centre d'Àfrica.

La utilització que es dona a les actuals barraques de vinya com a lloc d'aixopluc i magatzem d'eines divergeix molt de l'ús que es donava a les construccions de pedra seca prehistòriques, de caràcter funerari o simbòlic. En el nostre entorn geogràfic la «cultura megalítica» també hi és representada, però va ser a partir dels inicis de l'època medieval que l'ús de la pedra seca va prendre una gran embranzida. A mesura que durant el període comtal progressava l'ocupació de territoris anteriorment sota poder andalusí, molta població proce-

dent de les terres pirinenques i prepirinenques les va repoblar i colonitzar. Va ser necessari aleshores artigar nous terrenys, la qual cosa va comportar rompudes importants de boscos i terrenys erms i l'ús de la pedra seca per a la construcció de marges, cabanes, pous, etc. En tot cas, manquen encara estudis que puguin precisar amb exactitud els antecedents de les nostres barraques, l'origen de les quals és sens dubte molt antic. La major part de les barraques de vinya del territori català es troba a les comarques centrals i meridionals, tot i que també són fre-

qüents en algunes comarques gironines. La seva tipologia és molt diversa. Les més antigues que es conserven avui en dia daten del segle XVIII, però la major part es van construir en el segle XIX. A les comarques del Penedès, Baix Llobregat i Garraf les construccions de pedra seca es van bastir durant el mateix període, fins a l'arribada de la plaga de la fil·loxera entorn els anys 1887-1890, que obligà a abandonar la majoria de vinyes. Les darreres construccions són del primer terç del segle XX.

Posteriorment, els canvis soferts en l'estructura social de la pagesia, així com la modernització i mecanització progressiva de les eines del camp i dels mitjans de transport ha provocat que avui en dia les barraques de vinya i altres construccions de pedra seca deixin de tenir utilitat per a la pagesia i que, per tant, tinguin un futur incert.

Informa: Centre d'Estudis Beguetsans.

Bon Nadal i Millor Any Nou 2009 a tots els socis i subscriptors de Pedra Seca

ANNEXE AL FULL INFORMATIU **DE LA REVISTA PEDRA SECA**

La recerca de les barraques de pedra seca és ja de per sí una activitat excursionista, i ho podem enquadrar dins de l'àmbit de l'excursionisme científic, doncs comporta, a part la seva localització, l'aixecament d'una fitxa amb les seves característiques, situació, estat de conservació, etc. Això és, més o menys, el que va fer el nostre predecessor, l'arquitecte

Joan Rubió, que en el seu conegut treball "Construccions de Pedra en Sec" (1914) es qualificava a sí mateix de "saltamarges".

Però actualment, en els municipis que són conscients de la vàlua del seu patrimoni de pedra en sec, no solament procuren fer l'inventari de les seves barraques, sinó que en tracen una ruta, en alguns casos fins i tot més d'una, que permeti a tots els interessats en aquest tema, fer un recorregut que els permeti visitar aquest patrimoni, que moltes vegades s'ha hagut de recuperar, camins inclosos, de la voracitat de la vegetació, però també de l'inexorable pas dels anys.

Començarem aquest 2009 amb una novetat en el nostre Full Informatiu, que consistirà a donar a conèixer aquells municipis que tenen establerta una ruta de visita a les seves barraques, de manera que si els nostres lectors hi estan interessats, disposin de la informació necessària per tal de poder-la realitzar.

Barraca a la ruta de Catllar (Conflent)

Aquest nou servei destinat als socis i subscriptors que s'ha proposat tirar endavant la revista PEDRA SECA, consistirà en una cosa tant senzilla com donar a conèixer de manera molt breu i concisa la població on hi ha establerta una ruta, i informar sobre les seves característiques, desnivells, dificultat, horari, etc. Característiques de les barraques, i quantitat d'exemplars visitables, amb algunes fotografies representatives, croquis de la ruta, etc. i també, cosa importantíssima, el nom, telèfon, correu electrònic etc. de la persona que us hi pugui acompanyar.

No cal dir, que tots aquells responsables d'una ruta de barraques de pedra en sec, que estiguin interessats a donar-la a conèixer a través del nostre Full Informatiu, només els cal enviar-nos la informació esmentada i els la publicarem.

Esperem que la iniciativa sigui del vostre grat, però sobretot que us sigui útil.